

Kalf bij de koe of een tussenvorm?

Moet het kalf bij de koe blijven, of juist niet? In recent onderzoek zijn beide kanten onderzocht én vergeleken met een tussenvorm die gedeeltelijk contact tussen kalf en koe toelaat. Deze contactvorm leverde geen nadelige gevolgen op voor gezondheid of gedrag.

TEKST GRIETJE DE VRIES

Er is al jaren veel om te doen: het contact tussen koe en kalf. Vanuit de maatschappij klinkt een roep om het kalf bij de moederkoe te laten, maar in de praktijk is dat niet zomaar toepasbaar. Veel wetenschappelijk bewijs voor of juist tegen het samenhouden van kalf en koe is er niet, maar het onderzoek van Margret Wenker, dat onderdeel uitmaakt van de publiek-private samenwerking 'Kansen voor het kalf in de keten', aan Wageningen University & Research brengt daar verandering in. 'We besloten in het onderzoek selectief te zijn en te beginnen bij de praktijk: wat voor vorm van contact tussen kalf

en koe is er mogelijk en hoe beïnvloedt dat het welzijn van beide dieren?', vertelt Wenker. 'Als soorten contact onderscheiden we: geen onderling contact, volledig contact en een middenweg met gedeeltelijk contact. Bij de middenweg kon de koe op eigen initiatief contact zoeken met het kalf dat in een eigen hok zat en met de hand werd gevoerd.' Volgens Wenker is deze tussenvorm, waarbij de koe bij haar kalf kon kijken en het kon likken, een vorm die in de praktijk goed toepasbaar zou kunnen zijn. In de proef werd de gezondheid van de koeien en kalveren gevolgd in de eerste zeven weken na afkalven, waarna

Gerard Mul: 'Er bestaat helaas geen handleiding voor kalf en koe samenhouden'

Na een paar jaar nadenken en informatie inwinnen over potentiële obstakels, was dit jaar voor Gerard Mul (35) het jaar om te beginnen met het kalf bij de koe te laten lopen. 'We hebben wel wat moed moeten verzamelen, want erg makkelijk is het niet om het kalf bij de koe te houden. Er eindigt namelijk een stuk minder melk in de tank. En dat is wel hoe je alles betaalt', aldus de veehouder, die met zijn vrouw Mieke 60 koeien melkt in Warmond. 'Het verschilt per dier hoeveel melk van de koe naar het kalf gaat, maar soms gaat het om 20 liter per dag. Die mis je wel in de tank.' Maar je merkt dat ook aan de groei van de kalveren, ziet Mul. 'De kalveren die bij de koe lopen, waren in de overgangperiode na

drie maanden net zo groot als de kalveren die we met de hand voerden als ze vijf maanden oud waren.'

Het is voor Mul nog vooral een experiment. 'Voor een klein bedrijf als dat van ons is het nog eens te proberen. Op een groot bedrijf is het bijna niet te doen om kalf en koe samen te houden. Dat is ook wat ik wil uitdragen naar burgers: je doet het niet zomaar en ik probeer ook zeker niet melkveehouders over te halen om hetzelfde te doen als het niet bij hun bedrijf en visie past.' Toch hoopt Mul dat meer melkveehouders ervaring op willen doen in het samenhouden van kalf en koe. 'We zijn bezig een eigen melklijn op te zetten om de mindere melkopbrengst te compense-

ren. Om dat financieel interessanter te maken zou een grotere afzet erg fijn zijn', vertelt Mul. 'Maar het blijft lastig. Er bestaat helaas geen handleiding voor kalf en koe samenhouden.'

alle kalveren werden gespeend en van het moederdier werden gescheiden. 'In die eerste zeven weken hebben we van de koeien en kalveren hun gezondheidsstatus bijgehouden en van de kalveren aanvullend hun gewicht. Zo zagen we bij de koeien bij de verschillende contactsoorten weinig verschil in gezondheid. Alleen de melkgift bij melken en het melkvetgehalte bij de zogende koeien was logischerwijs lager', geeft Wenker aan.

Hogere melkopname bij zogen

Bij de kalveren was er in gezondheid geen verschil tussen de kalveren zonder contact en die met gedeeltelijk contact. Maar de kalveren die tussen de koeien in de ligboxenstal liepen, hadden meer gezondheidsklachten. 'We zagen bijvoorbeeld vaker symptomen van longontsteking, wat goed zou kunnen komen doordat de kalveren in een stal met open zijden rondliepen.'

Toch hadden de kalveren ook een voorsprongje als ze bij hun moeders liepen. 'Tegenover de gezondheidsklachten staat wel dat ze een stuk sneller groeiden dan kalveren die niet zoogden. Ook de dieren die ziektesymptomen hadden, bleven elke dag groeien. De melkopname was waarschijnlijk een stuk groter bij zogen. Hoewel de kalveren die met de hand werden gevoerd ook een flinke dagelijkse portie kregen, leidde dit toch tot een verschil in groei van het kalf', zegt Wenker.

Het verschil in lichaamsgewicht is er voornamelijk in de eerste weken, want na zes maanden was er geen verschil meer te vinden. Uit het onderzoek concludeert Wenker niet alleen dat kalveren met volledig koecontact meer ziekteverschijnselen hebben en meer groeien, maar ook dat gedeeltelijk contact geen negatief effect heeft op gezondheid.

Na zeven weken werden de kalveren gespeend, een proces waar de onderzoeker ook een experiment op heeft losgelaten. 'Een van de dingen waar je tegenaan loopt bij volledig contact tussen koe en kalf, is de stress die het oplevert bij scheiding en in de onthechtingsfase. De beste manier om de band tussen koe en kalf te verbreken bleek

in ons onderzoek door een hekwerk te plaatsen dat zogen kan afbouwen, maar waarmee er wel contact kan zijn tussen kalf en koe. Dit vermindert een hoop stress rondom de onthechting bij volledig koe-kalfcontact.' Toch blijft er wel sprake van een bepaalde mate van stress. Een gedeeltelijk contactsysteem leidde volgens Wenker tot minder stress bij het spenen.

Kalf bij de mens

In de maanden na het spenen is de groei en het gedrag van de kalveren opgevolgd. 'Na zes maanden zagen we geen verschil in lichaamsgewicht, maar er was eerst nog goed zichtbaar welke kalveren bij de koe waren gebleven', vertelt Wenker. Het liefst had ze de kalveren verder gevolgd tot in de eerste lactatie en gekeken naar de melkproductie. 'Er zijn aanwijzingen dat kalveren die gezoogd hebben bij de moederkoe, meer melk produceren. Als dat zo is, zou de systeemaanpassing zich op die manier wat kunnen terugbetalen.'

Het lastigste en een blijvende uitdaging volgens de onderzoeker is het gedrag van de kalveren nadat ze worden gescheiden van de koeien. 'De kalveren hebben we ook een gedragtest laten ondergaan, waarbij je toch zag dat de kalveren die volledig koecontact hadden, meer angstig gedrag vertoonden bij de actieve benadering van een onbekend persoon dan de kalveren die dagelijks gevoerd werden door mensen. Iets in de vroege ontwikkeling is daar wel erg bepalend voor', denkt Wenker.

'Het kost veel tijd, energie en interne motivatie van veehouders om de kalveren positief te laten reageren op mensen. Het is zeker niet zo dat alles wel goed komt als het kalf bij de koe blijft. Je hebt er als veehouder een lange adem voor nodig om het tot een succes te maken.'

Een vergoeding om kalveren bij de koe te houden zou daarom volgens Wenker wel nodig zijn. 'Voor wie nu al de koeien en kalveren samenhoudt of het graag wil gaan doen, lijkt mij een systeem waarin we deze inspanning belonen erg belangrijk. Maar een tussenvorm kan ook goed werken, blijkt wel uit het onderzoek.' |